

HARJOITUS 3.3.

Verkkoliite: Aikajanakortit

Puhutaan suostumuksesta! -materiaali:

https://www.amnesty.fi/uploads/2021/06/puhutaan_suostumuksesta.pdf

1975

1979

1992

1994

1995

1997

2000

2006

2007

2011

2013

2015

2020

**KANSAINVÄLINEN
NAISTEN VUOSI**

**NAISTEN OIKEUKSIEN
SOPIMUS**

**RION JULISTUS
JA AGENDA 21
-TOIMINTAOHJELMA**

**KAIRON JULISTUS
JA TOIMINTAOHJELMA**

**PEKINGIN JULISTUS
JA TOIMINTAOHJELMA**

**SEKSUAALITERVEYDEN
MAAILMANJÄRJESTÖN
TEKEMÄ SEKSUAALI-
OIKEUKSIEN JULISTUS**

**YK:N VUOSITUHAT-
TAVOITTEET**

**YOGYAKARTA
PERIAATTEET**

LANZAROTEN SOPIMUS

ISTANBULIN SOPIMUS

MALTAN JULISTUS

YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET ELI AGENDA 2030

Tänä vuonna järjestettiin YK:n ensimmäinen naisten asemaa käsitellyt maailmankonferenssi Meksikossa. Konferenssia johti suomalainen Helvi Sipilä, joka oli ensimmäinen YK:n apulaispääsihteerinä toiminut nainen. Konferenssissa hyväksyttiin toimintasuunnitelma naisten aseman parantamiseksi seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tämä vauhditti kansainvälisen naisten oikeuksien sopimuksen syntyä.

EU:N HLBTIQ-STRATEGIA

Tämä YK:n ihmisoikeussopimus teki naisten oikeuksista virallisesti ihmisoikeuksia. Sen tavoitteena on kaikkinaisen naisten syrjinnän poistaminen ja tosiasiallisen tasa-arvon toteutuminen. Sopimus velvoittaa, että valtiot turvaavat naisille ja miehille yhtäläiset oikeudet myös avioliittoon ja perhesuhteisiin liittyvissä kysymyksissä. Näin se on tehostanut perheväkivaltaan puuttumista, sillä perheen sisäisten asioiden ei ajateltu aiemmin kuuluvan ulkopuolisille.

Nämä hyväksyttiin YK:n järjestämässä Rio de Janeiron ilmastokokouksessa maailmanlaajuisen kestävä kehityksen edistämiseksi. Julistus tunnustaa, että naisilla on keskeinen rooli ympäristönhallinnassa ja ekologisessa kehityksessä. Sen toteuttamiseksi laadittiin erillinen toimintaohjelma. Tämä vaatii valtioita varmistamaan muun muassa sen, että naisilla ja miehillä on yhtäläinen oikeus päättää lastensa määrästä ja lasten saannin ajoituksesta. Heillä tulee myös olla pääsy tietoon, koulutukseen ja sopiviin keinoihin oikeuden toteutumiseksi.

Nämä hyväksyttiin YK:n neljännessä naisten asemaa käsitelleessä Pekingin maailmankonferenssissa. Toimintaohjelman tavoitteena oli poistaa esteet naisten oikeuksien toteutumisen tieltä maailmanlaajuisesti. Siinä asetettiin kuusi keskeistä painopistettä naisten oikeuksien edistämiseksi: naisten tasa-arvo, koulutus, terveys, turvallisuus, yhteiskunnallinen ja taloudellinen asema sekä mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Toimintaohjelma oli poliittinen sitoumus, joka täydensi aiemmin solmittua naisten oikeuksien sopimusta.

Näistä päätettiin Kairon väestö- ja kehityskonferenssissa. Toimintaohjelma tunnusti ensimmäistä kertaa seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja lisääntymisoikeudet osaksi ihmisoikeuksia. Se kehottaa valtioita muun muassa tarjoamaan nuorille pääsyn seksuaali- ja lisääntymisterveyttä koskevaan tietoon, koulutukseen sekä nuorille soveltuviin palveluihin. Toimintaohjelmassa painotetaan myös, että sukupuolten välinen tasa-arvo ja naisten oikeudet ovat keskeisiä tekijöitä kestäväälle kehitykselle.

Tämän julistuksen tekijänä on kansainvälinen järjestö, johon kuuluu tieteellisiä yhdistyksiä ja asiantuntijoita seksuaalisuuden alalta. Alun perin esitettyä julistusta on tarkistettu, vahvistettu ja uudistettu vuosina 1999, 2008 ja 2014. Julistus on järjestön kannanotto, jonka uusin versio nimeää 16 seksuaalioikeutta. Näitä ovat muun muassa itsemääräämisoikeus ja oikeus keholliseen koskemattomuuteen, oikeus elää vapaana väkivaltaasta, oikeus yksityisyyteen, oikeus tietoon sekä oikeus kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen.

Nämä tavoitteet hyväksyttiin YK:n Millennium-kokouksessa. Maailman päättäjät sopivat kahdeksasta maailmanlaajuisesta kehitystavoitteesta, jotka oli tarkoitus saavuttaa vuoteen 2015 mennessä.

Tavoitteita olivat muun muassa peruskoulumahdollisuuksien takaaminen kaikille, tasa-arvon edistäminen ja naisten aseman parantaminen, lapsikuolleisuuden vähentäminen, odottavien äitien terveyden parantaminen sekä hiv/aidsin, malarian ja muiden tautien vastainen taistelu. Tavoitteet koskivat pääasiassa globaalin etelän kehittyviä valtioita.

Nämä periaatteet hyväksyttiin kansainvälisten ihmisoikeusasiantuntijoiden kokouksessa Yogyakartassa. Ne tulkitsevat, mitä kansainväliset ihmisoikeusnormit tarkoittavat sateenkaari-ihmisten näkökulmasta sekä miten valtioiden tulisi huomioida tämä. Periaatteet eivät ole sitova ihmisoikeussopimus, mutta useat valtiot tukevat niiden toteutumista. Periaatteet kattoivat alun perin ihmisoikeuksien toteutumisen seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin perusteella. Vuonna 2017 tehdyn päivityksen jälkeen ne kattavat myös sukupuolen ilmaisuun ja kehon sukupuolitettuihin piirteisiin perustuvan ihmisoikeuksien suojan.

Tämä Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus hyväksyttiin Lanzarotella järjestetyssä kokouksessa. Sen tavoitteena on torjua lapsiin kohdistuvaa seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä. Sopimus edellyttää valtioita muun muassa antamaan lapsille ja heidän kanssaan työskenteleville aikuisille koulutusta, järjestämään tukipalveluita, säätämään lainsäädäntöä sekä tekemään kansainvälistä yhteistyötä lasten seksuaalisen hyväksikäytön lopettamiseksi.

Tämä Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus hyväksyttiin Istanbulissa. Se on laaja-alainen ihmisoikeussopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi. Sopimuksen tavoitteena on varmistaa, että valtiot sitoutuvat turvaamaan jokaisen naisen ja tytön oikeuden elää vapaana väkivallasta. Se velvoittaa valtioilta kattavia toimia sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan puuttumiseksi. Näitä toimia ovat muun muassa seksuaalisen häirinnän kieltäminen lainsäädännössä, riittävien tukipalvelujen tarjoaminen väkivallan uhreille sekä väkivaltatapausten tehokas tutkinta.

Tämä julistus hyväksyttiin kansainvälisessä intersukupuolisten oikeuksia edistävien järjestöjen kokouksessa Maltalla. Intersukupuolisten aktivistien ihmisoikeusliike vaati julistuksessa lopettamaan intersukupuolisiin henkilöihin kohdistuvan syrjinnän ja varmistamaan, että heidän itsemääräämisoikeutensa ja oikeus keholliseen koskemattomuuteen toteutuvat. Julistus ottaa kantaa muun muassa ”normalisoivien” lääketieteellisten toimenpiteiden kieltämiseen.

YK:n jäsenvaltiot sopivat New Yorkissa järjestetyssä huippukokouksessa näistä 17 tavoitteesta, jotka ohjaavat kestävän kehityksen edistämistä vuoteen 2030 asti. Niiden keskeinen periaate on, että ketään ei jätetä jälkeen kehityksessä. Tavoitteita ovat muun muassa sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttaminen sekä terveellisen elämän ja hyvinvoinnin takaaminen kaikikäisille. Näihin tavoitteisiin sisältyvät muun muassa pääsyn takaaminen seksuaali- ja lisääntymisterveyden hoitopalveluihin sekä lisääntymisoikeuksien takaaminen. Tavoitteet koskevat kaikkia maailman valtioita.

Tämä on ensimmäinen Euroopan komission hyväksymä strategia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden tasa-arvon edistämiseksi. Strategiassa esitetään EU:lle ja sen jäsenvaltioille toimia sateenkaari-ihmisten kokemaan epätasaarvoon puuttumiseksi. Esimerkkejä näistä ovat oikeudellisen suojan vahvistaminen syrjintää vastaan, suojelu viharikoksilta ja vihapuheelta, trans- ja muunsukupuolisen identiteetin tunnustamisen parantaminen sekä sateenkaari-ihmisten oikeuksien vahvempi edistäminen EU:n ulkosuhteissa.